

Zaražen med i otrovano mišljenje

Boris Bernstein

„Preti li Evropi kriza meda?“ glasi naslov jednog članka u novinama, koji mi je stavio pred nos Frank, moj 18-godišnji prijatelj. I dalje: „Med često sadrži tragove gen-tehnološki promenjenog (modifikovanog) cvetnog praha – konačno pčele više ne razlikuju koje su normalne a koje genetski manipulisane biljke. Evropski sud mora sada da odluci, da li takvi proizvodi uopšte smeju biti prodavani. Prete li kupcima prazne police sa medom u supermarketima?“¹

Mudrost svesti košnice

Frank je posebno zainteresovan za ovu temu, jer se upravo u školi na časovima biologije bavi sa pčelama. Posebno su na njega ostavila dubok utisak uputstva Rudolfa Štajnera, na koja je slučajno naleteo. Na primer: Ako je „čovek dospe do toga, da gleda kroz samoga sebe, on može svoju svest da uroni u drugo biće (...) – na primer tada se može temeljno ispitati, šta živi u mrvnjaku. Zatim se takođe može opažati život u košnici. Pri tome se pak namešta jedna pojava, koja se inače ne doživljava na Zemlji. U poslovanju košnice doživi se nešto, što prevazilazi naše zemaljsko postojanje, a inače ne egzistira ponovo na Zemlji. Šta se dešava na drugim planetama, ne može se zamisliti. Na primer ne može se iskusiti, šta se dešava na Suncu ili na Veneri, ako se ne može preduzeti procedura uronjavanja u život i poslovanje neke pčelinje zajednice. Pčela nije prošla ceo put evolucije kao mi. Ona na svojim počecima nije povezana sa istim evolutivnim lancem kao druge životinje i ljudi. Svest košnice, ne pojedinačne pčele, je neizmerno visoka. Čovek će mudrost ove svesti doseći tek na postojanju Venere. Tada će on imati svest, koja je neophodna, da bi se gradilo iz sebe sa jednom supstancom, koju on stvara iz sebe.“²

Na Franka je ovo ostavilo jak utisak, iako ne može još tačno da uhvati tu stvar sa „postojanjem Venere“.

Kako je med bio zaražen

Vratimo se medu o kome će se raspravljati na sudu. Pre četiri godine se hobi pčelar Karl Hajnc Bablok protivio tome, „da dva kilometara od njegovih košnica bude uzgajana genetski modifikovana sorta kukuruza Mon 810“. Time augzburžanin nije bio zadovoljan: „On je postavio svoje košnice 500 metara od oglednih polja i posle godinu dana je dao da se izvrši analiza meda. Dobijen je rezultat kakav je i očekivao: U medu su bili dokazivi tragovi gentehnološki promenjenog cvetnog praha. Pošto on takav med nije htio da ponudi ni porodici ni prijateljima, dao je Bablok da se spali sav med i tužio Bavarsku oblast radi nadoknade štete.“ U tome je dobio podršku od „Saveza za zaštitu pčela od agro-gentehnologije“, iza kojeg stoje na primer i Nemačko udruženje pčelara, Biozemlja, Demeter ali takođe Udruženje za proizvodnju ekoloških životnih namirnica. „Zahvaljujući toj pomoći sakupio je Bablok

potreban novac, da bi proces kroz nužne instance doveo do EU-suda.“ Početkom godine postigao je on kod EU-suda već prvi uspeh: Glavni advokat je utvrdio, „da med, u kome bi se nalazili i najmanji tragovi genetskog polena, predstavlja životnu namirnicu, koja je proizvedena iz gen-tehnološki promjenjenih organizama.“ Takav med jednostavno ne sme da se distribuira i prodaje. Veoma aktuelno je pri tome: „Bablokov med nije jedinstven slučaj. Tragovi genetskog polena sadržani su u mnogim vrstama meda. Časopis *Ekotest* dokazao je te tragove u 2009. god. u jedanaest od 24 ispitanih vrsta. To ne iznenađuje, jer taj med je uvezen u velikim količinama iz regionala Severne i Južne Amerike, gde se daleko više uzgajaju genetski modifikovane biljke nego u ovoj zemlji (Nemačka).“ Ukoliko ove biljke nemaju odobrenje kao životne namirnice, „kao na primer genetska repica iz Kanade“, taj med po mogućnosti ne sme više biti prodavan. Sledi li EU-sud mišljenje glavnog advokata, moraće veći deo tog meda, koji se sada nalazi u supermarketima, da nestane sa njihovih polica. Ta sudska odluka bi mogla da pokrene talase daleko dalje od Bavarske, štaviše dalje i od granica Nemačke.

Osetni poraz za Agrarni i Gen-lobi

I gled'te: Na EU-sudu ima još sudija! Oni su doneli odluku u korist pčelara i stopirali gen-tehnološki med. Agrarni i Gen-lobi moraju da svare osetan poraz. EU-sud „je doneo presudu sa nešto otežavajućim posledicama za industriju meda: Najviše sudije u Evropi su odlučile, da vrste meda, u kojima se nađu i najmanji tragovi gen-tahnološki modifikovanog polena, potrebuju odobrenje, pre nego što smeju da se pojave na tržištu. Prema proceni ministarstva poljoprivrede u Donjoj Saksoniji time 'oko 30% meda proizведенog u Evropi i skoro sav med uvezen iz zemalja trećeg sveta ne bi više bio podoban za stavljanje u promet zbog nedostatka odobrenja'.“ Sudije su odlučile „u punom opsegu te stvari u korist pčelara i time poljuljale do tada vladajuće poimanje zakona. Sam genetski polen, koji je samo nehotično dospeo u med, jeste jedan 'dodatak', prosudili su oni. Otuda bi ovaj med bio životna namirnica, koja je proizvedena iz gen-tehnološki modifikovanih organizama. Takve životne namirnice pak potrebuju sopstveno odobrenje. 'Ogrešenje protiv toga je prema nemačkom zakonu štaviše kažnjivo', rekao je advokat, koji je zastupao pčelara na sudu. „Ta presuda bi mogla da ima dalekosežne posledice pre svega zbog toga, jer čitav niz različitih vrsti meda, koje se nalaze u supermarketima, sadrže dokazivo takođe tragove genetskog polena.“³ Slobodna zemlja Bavarska (Bavarska oblast) mora sad da plati pčelaru naknadu za pretrpljenu štetu. Osim toga, moraju u buduće svi poljoprivrednici, koji hoće da uzgajaju genetski kukuruz, računati sa tim, da će pčelari u njihovom regionu zahtevati nadoknadu štete kao i zaštitne mere, kako bi sprečili zagađivanje.

Usput o slobodi izbora potrošača

Presuda sudija na EU-sudu je sasvim logična. Godinama su se fanatici gentehnologije borili protiv zabrane sa argumentom, da se potrošačima ne sme oduzeti sloboda izbora. Kako baš ovaj slučaj ponovo pokazuje, pravo stanje je obrnuto. Uzgoj gentehnološki modifikovanih biljaka sputava slobodu

izbora potrošača, pošto u ekstremnom slučaju neće više biti nezaraženih prehrambenih namirnica. Pri čemu je to do izvesnog stepena već sada slučaj, kao što primećuje svako, ko pažljivo čita presudu: Ovaj med mora biti označen kao „gentehnološki modifikovan“ najkasnije onda, kada gentehnološki ideo bude iznosio *više od 0,9 procenata*. „Takav med teško da bi mogao da se prodaje s obzirom na činjenicu da u stanovništvu postoji stav odbijanja gentehnologije.“⁴ Ako se gentehnološki ideo nalazi *ispod 0,9 procenata*, med se pušta (u promet) bez gornje napomene. Gde je tu sloboda izbora potrošača? Jedini izuzetak: Ako genetski modifikovana biljka – kao Monsato kukuruz – nije odobrena kao životna namirnica, taj proizvod uopšte ne sme da bude prodavan. Zrak nade dolazi iz ministarstva poljoprivrede: Jedan „portparol kaže, vlada se zauzima za to, da bi životne namirnice, koje su došle u dodir sa gentehnologijom, trebalo posebno obeležiti: 'Mi hoćemo takozvano procesno obeležavanje: Na ambalaži mora da стоји sve što se desilo sa namirnicom od njive preko pokretne trake pa do trgovine. Sa time smo u Evropi nažalost još uvek sami.'“⁵

O mini-monstrumima i o polenu ubici

Ko se zauzima za slobodu izbora potrošača, mora da ostane na zahtevu za potpunom deklaracijom (takođe ispod 0,9 procenata!). To je absolutni minimum. Ali već se ponovo otvaraju sporedna vrata: „Nema razloga za strah od meda takođe ni posle presude EU-suda“, misli jedan komentator. Sud je „prominentno ukazao na moguće tragove genetskog polena i okarakterisao ih kao nedopustive. Ipak ni u jednoj čaši meda se ne krije mini-monstrum. Niko nije u opasnosti, da pri doručku s leđa bude napadnut od polena ubice, koji vreba na svoje žrtve između zlatno-smedih šećernih isparenja. Sigurno da svi rizici nisu još do kraja istraženi. Ali iako profesionalni protivnici gentehnologije bude suprotan utisak, u stručnoj literaturi ne postoje dosad nikakva ukazivanja, da bi genetski modifikovane biljke, bez obzira gde se po svetu uzgajaju, mogle direktno štetno da utiču na zdravlje.“⁶ O „polenu ubici“ i „direktoj štetnosti po zdravlje“ do sada doduše nije bilo govora, ali je uvek dobro napraviti nekakav bauk, da bi se time posle moglo reći: Dakle, to ipak nije baš tako loše.

Ko ima poštovanje prema pčelama?

I još jedno preterivanje na to: „Sa svih strana omražene firme, koje zarađuju na 'genetskim biljkama', kao US-koncern Monsanato, imaju već u službi povezivanja potrošača izvestan interes u tome, da prodaju seme za stočnu hranu i životne namirnice a ne otrovne biljke, čiji potrošači padaju (na zemlju) sa penom na ustima. Ko dakle u sledećim danima primeti u svojoj prodavnici prehrambenih namirnica, kako prijateljski nastrojeni prodavac izdvaja zbog gen-tehnoloških tragova baš one vrste meda, koje kod kuće još stoje u vlastitom špajzu, ne mora da se uzinemiri. Pri doručku se čašica s medom može bez problema isprazniti, štaviše bio bi to priličan znak nedostatka poštovanja prema vrednim pčelama, da se čašica napola pojedena baci zbog preteranog straha od genetske tehnologije.“ Nedostatak poštovanja? Tu se „nepoštovanje“ bezobzirno premešta na pogrešno mesto. Bez poštovanja

prema vrednim pčelama ipak nisu oni, koji pažljivo ispituju to, što su dobrovoljno kupili, nego oni, koji su podmuklo ili barem nepromišljeno prevarili pčele i potrošače tako, da bi oštećeni štaviše mogli još da zahtevaju nadoknadu štete. Tu takođe malo koristi, ako se taj problem tako uzgred premesti u inostranstvo: „Pri kupovini sledeće čaše (tegle meda) svakako da postoji veoma dobar razlog, da se bude promišljen i da se tačno gleda. Jer odakle dolazi med, od kojeg svaki stanovnik u proseku potroši godišnje više od jednog kilograma? (...) Kao i kod mnogih drugih proizvoda industrijski proizvođači i kod meda prave reklame sa varljivim slikama o idiličnoj domovini i pejzažima na poštanskim kartama, kao da bi se mogli snabdeti kod hobi pčelara iza čoška. Da je njihov proizvod do 80% ukupne količine dopremljen ovamo iz Argentine, Meksika i Kine i često veoma dugo skladišten, oni moraju vešto da sakriju. Da se u mnogim od ovih zemalja u velikom stilu na poljima nalaze upravo genetski modifikovane biljke, čiji polenov prah pčele sakupljaju, spada k tome u industrijski dobitak na medu. Ovde se nalazi stvarni problem meda sa gen-tehnološkim tragovima: On dolazi veoma često iz ekološki preopterećenih oblasti sa prekomerno industrijalizovanom poljoprivredom – i po pravilu iz dalekih zemalja.“ I dalje: „I kao ni jedan drugi proizvod med nas vezuje sa čitavim ekosistemom, iz kojeg on potiče. (...) Ako to treba da bude med iz ekološki intaktnih krajeva, koji su slični etiketama firmi proizvođača, onda je posle presude dobar trenutak, da se krene u potragu za regionalnim medom, za medom strastvenih hobi pčelara, koji ne poznavaju samo svoje pčele, već i biljke u svom regionu.“⁷ Komentar je čudan, pošto je presuda EU-suda dabogme upravo izvršena zbog jednog strastvenog hobi pčelara, kome je med zaražen ... (Da med iz daleko udaljenih zemalja može biti natprosečno zaražen, u suštini nas naravno vraća natrag na to, da su ljudi tamo preuzeli „naše“ otrovano mišljenje, po kome sve to nije toliko rđavo a nešto malo gen-tehnologije ionako ne smeta. Kod nas je doduše u trendu gradnja eko gazdinstava, ali još uvek nije Mainstream.)

Gen-tehnologija u poljoprivredi se dobro može uporediti sa problemom atomskih centrala: Neposredno mrtvih je tu doduše retko, ali je nebrojeno onih, kod kojih neželjeno može da deluje kao pritajeni otrov radioaktivnost koja je dospela u životnu okolinu. Mogu da se pojave sve moguće vrste raka (pri čemu latentno vreme već prema vrsti može trajati decenijama). I još gore: Zračenje (već najmanje) može dovesti do promena u naslednim faktorima, koji prema okolnostima postaju vidljivi tek posle više generacija. Takozvana „deca iz Černobila“, koja su u telu svojih majki bila izložena zračenju katastrofe iz 1986. godine, i sada moraju da žive sa osakaćenim udovima, pokazuju nam na užasan način takve posledice.)

Med i rak: Oprezno kod dece!

Usput: „Mnoge vrste meda sadrže veoma otrovne biljne supstance i supstance koje mogu da izazovu rak i to u veoma zabrinjavajućim koncentracijama“, stoji u jednoj studiji nemačkog državnog instituta za merenje rizika. „U devet procenata od 1300 proba izvršenih 2009. god. laboratorije su pronašle pirolicidin alkaloide. (...) Posebno je pogoden sirovi med iz Južne i Srednje Amerike, koji se pretače i ulazi u gotove proizvode.“ Pozadina: „Biljke kao slezovača (trandavilje) ili tzv. obična staračka trava same stvaraju pirolicidin

alkaloide, da bi se zaštitile od proždrljivaca. Više ljudi je umrlo, jer su konzumirali delove biljaka sa PA (pirolicidin alkaloidima) zajedno sa žitaricama ili bilnjim čajem. Drugi su preživeli, ali su pretrpeli od toga izvesno oštećenje jetre. U ispitivanjima na životinjama povišeni PA doprinosi riziku oboljenja od raka. U med mogu da dospeju supstance, ako pčele sisaju nektar iz biljaka koje sadrže PA. Veoma često je to slučaj u Urugvaju: Svi 376 probi sirovog meda koje su izvršene bile su PA-pozitivne.“ U Evropi je kvota bila „još uvek kod dozvoljenih 59 procenata“. Odrasli, koji ne jedu mnogo od ovog meda, nisu u opasnosti; ali stvar može biti problematična kod dece jer ona imaju manju telesnu težinu.⁸

Kažnjene laži koncerna

Da genmanipulisane biljke nisu bez daljeg bezazlene, dokazuju različite studije. Pre oko deset godina agrohemski koncerni su počeli da jamče, da štetni otrov u Bt-kukuruzu, koji je ugrađen gentransferom, ne može da dospe u ljudski organizam i da je zbog toga bezopasan po zdravlje. „Jedna studija nezavisna od gentehnoloških koncerna dokazuje ipak suprotno: Istraživači na univerzitetu Sherbrook u Quebecu pronašli su Bt-otrov u krvi žena i novorođenčadi. To znači: Bt-otrov dospeva preko lanca ishrane (istraživači prepostavljaju konzumiranjem mesa, jaja ili mlečnih proizvoda od životinja, koje su bile hranjene sa gentehnološkim žitaricama) u čovekov probavni trakt, odatle u krvotok, prolazi čak kroz placentu (posteljica) i dospeva putem pupčane vrpce u krvotok bebe u majčinom telu.“ Koliko je štetan po zdravlje ovaj otrov, nije istraženo. „Dosad su tvrdili proizvođači genmanipulisanog semena, da se Bt-otrov raspada u telu životinja. Ovo je ponovo opovrgla jedna studija urađena u Minhenu: Istraživači su pronašli taj otrov u kravljoj balegi.“⁹

Australijski istraživači su prekinuli dugogodišnja ispitivanja sa genetski modifikovanim graškom. Ovaj je kod eksperimentalnih miševa izazvao plućne bolesti. Vodeća ličnost istraživačkog instituta CSIRO, Thomas Higgins, je objasnio, da bi reakcija kod miševa mogla „da bude slika nečega, što bi takođe moglo da se dogodi kod ljudi“.¹⁰

Kontrola rađanja preko gen-tehnološkog kukuruza?

Jedna posebno rđava posledica: Dugogodišnja studija veterinarsko-medicinske univerzitalske klinike u Beču pokazuje za više generacija, „da genetski manipulisani kukuruz može kod miševa da izazove smetnje u plodnosti. Kako se vidi iz studije, eksperimentalni miševi (četiri generacije) su preko 20 nedelja bili hranjeni jednom sortom kukuruza nastalom ukrštanjem NK 603 i MON 810. Ove sorte kukuruza su od 2007. god. dozvoljene u EU kao životne namirnice i stočna hrana. Tek kod treće generacije miševa prema studiji se prvi put pojavljuju 'statistički signifikantne' razlike kod broja potomaka između eksperimentalnih životinja i jedne kontrolne grupe. Takođe su i u četvrtoj generaciji životinje koje su hranjene genetskim kukuruzom imale manje potomaka.“¹¹

Odavde uopšte nismo više daleko od sasvim otrovanog mišljenja: Različite „prepostavke pokreću pitanje, da li će putem gen-tehnoloških vakcina ili gen-tehnoloških životnih namirnica stanovništvo na Zemlji biti desetkovano ili to treba da bude. Tome doprinosi i jedna više puta izrečena izjava Bila Gejsa (Bill Gates) o redukciji svetskog stanovništva za 900'000'000 preko zdravstvenog sistema i vakcina ili kako kaže predsednik firme 'Epicyte', da su na raspolaganju biljke, koje proizvode antitela protiv spermatozoida. Ili izveštaji, u kojima stoji, da se posredstvom genetskog kukuruza koji sprečava začeće može vršiti kontrola rađanja.¹²

Šta je rekao Rudolf Štajner

18-godišnji Frank je zaprepašćen ovim informacijama. Zbog toga se veseli ohrabrujućim rečima Rudolfa Štajnera, koji je naravno održao dosta predavanja na temu med i pčele: U medu su „upravo naročite izgrađujuće snage“, koje „mi ne nalazimo time, što med jednostavno hemijski analiziramo, već ih nalazimo samo, ako zaista u svoj životnosti prepoznamo veze, koje čovek ima prema ostalim supstancama u svemiru“¹³. „Tako ti jačaš“ sa medom „stvarne Ja-snage“¹⁴. Sasvim posebno osvežavajuće Frank nalazi sledeće Štajnerovo kazivanje: „Duša je slična pčeli koja ide od cveta do cveta sakuplja nektar i vraća se nazad u košnicu“ I: „Sa svakim utelovljenjem čula se profinjuju. Ako čovek ne bi u bojama nikada imao čulno uživanje, on nikada ne bi mogao da se podigne do duhovnog uživanja. Zato je čulno uživanje nužni zaobilazni put. Mi bi trebali da se radujemo lepoti čulnog sveta. Slično vodi takođe čulna ljubav postepeno do najviše, najčistije, duhovne ljubavi. Sve doživljavanje duša treba da preobradi i zatim podigne na oltar duhovnosti. Jer ništa, baš ništa se ne gubi. Čulnost je škola, bez koje čovek nikada ne bi došao do duhovnosti. Zemlja nije dolina plača ...“¹⁵

Preuzeto iz časopisa «Evropljjanin», oktobar 2011.

Preveo Siniša Nikolić

---

¹ Süddeutsche Zeitung, 2.9.2011.

² Rudolf Štajner, ICD 93a, 29.9.1905.

³ Süddeutsche Zeitung, 7.9.2011.

⁴ www.taz.de 6.9.2011.

---

⁵ Spiegel Online, 6.9.2011.

⁶ Spiegel Online, 7.9.2011.

⁷ Spiegel Online, 7.9.2011.

⁸ www.taz.de 4.9.2011.

⁹ www.aargauerzeitung.ch 31.5.2011.

¹⁰ Tages-Anzeiger, Zürich, 18.11.2005.

¹¹ www.taz.de 14.11.2008.

¹² www.gentechnologie.ch 8.6.2011.

¹³ Rudolf Štajner, ICD 319, 16.11.1923.

¹⁴ Rudolf Štajner, ICD 312, 5.4.1920.

¹⁵ Rudolf Štajner, ICD 94, 30.6.1906.